

hatásának. Egyébként ki illusztrálta a katolikus Bossuet-nél ékesszólóbban a szellem harcát a testiség ellen? Ki festette le jobban a szenvedély pusztító-sait a janzenista Racine-nál? Mauriac *Fleuve de Feu*-je, melynek feliratát egyébként Bossuet-ből vette, át van itatva ettől a túlradó „érzéki-ségtől”, futólágos elragadtatástól, titkos és tiltott, fájdalmas gyönyörtől. És művei egész hátralevő részében ez a folyam kering, ez a sötét étvágy, mely sohasem lakik jól vérrel, ez a tragikus vágy, mely bennünket eltölt, s amely sohasem elégít ki.

Serdülés, titkos bűnök, a gyermek szégyené ki fölfedezi magában a férfit, élénk fogalmak Mauriac-nál, amelyek a bűn tudatával egy fogalmat alkotnak. Hősei nemcsak önmagukkal állnak harcban, a bűntől való állandó rettegésben is élnek. Ha a keresztény lelkiismeret — mely Gide-nél protestáns, Mauriac-nál janzenista — nem volna annyira jelenvaló náluk, az emberi lények kivirágása normálisan történnék és rohamszerűen, de a vallás visszatartja őket, fölfegyverzi szemérmüket, a visszafojtottság hosszú éveit alatt alakulnak ki, húsz, harminc éves korban ismerik meg egy nyugtalan pubertás zavarait. A serdülés, a „fiatal ember”: Mauriac legszerencsésebb témája. Egy író sem írta le annyi bájjal és erővel az életnek ezt a periódusát.

Ime: munkásságnak janzenista oldalai, amiket még „érzéki” fény díszít, rejtett pszichológia hat át, mely lokális és falusi légkörtől átitatott, és amely oly szorosan egyesül a tájékkal, hogy az egy testet alkot vele s élénken csillogó vagy kiszikkadt, de mindig intenzíven érzéki fizikai emócióját oda kölcsönzi neki . . . Ez a világfölfogás az elbeszélésnek konkrét, érzékelhető menetet ad. Fájdalmas, villamossággal teltett regények, amelyek minden kezdetet derengő fényben fűrésztének.

(Lipcse.)

Aldo Dami.

KÜZDELMEK KÖNYVE.

Klebelsberg Kunó, mikor friss hirlapi cikkeit egybefoglaló újabb kötetének a „Küzdelmek könyve” címet adta, találónan hívta fel az olvasó figyelmét a könyv lényegére. Harcot hirdet ez a kötet a jeremiások, a koppányok, a passzív, negatív, destruktív lelkűek — az „Ős Kaján” ellen az örök magyar művelődési gondolat érdekében, a magyar szellemi élet jogainak elismeréséért. Hadat üzen annak a mezítlábas felfogásnak, hogy a kultúra luxus; a közvéleményt akarja megnyerni a maga gondolatainak, a cselekvő élniakarásnak, az alkotási vágyának, hogy tetté válthassuk majd egyszer a „nem, nem, sohá”-t. Harcol a csüggettség ellen, mely minden felfelétörést eleve halványra betegít: „Nem láttam még nemzetet, — írja — amely pesszimista hangulatban emelkedni tudott volna”. Majd még nyomatékosabban: „Minden bölcsesség csődje, ha az idősebb nemzedék az ifjabbnak nem tud más tanácsot adni, mint a kétségbeesést”. A rómaiaknak valóban mély államalkotó bölcsesége nyilvánult meg abban a szimbolikus gesztusban, mikor a cannaei csatát-vesztett konzulnak köszönetet szavaztak, mert nem esett kétségbe a vereség után . . .

Ez a szárnyaló optimizmus azonban egy pillanatra sem veszi el szeme elől a valóság talaját. Klebelsberg világosan látja a megoldatlan problémák tömegét, sokszorosan érzi az elégtelen erők kínzó érzését (— hogyan érezné, mi-

kor szinte középpontjában áll egy kiterjedt hajsának, mely hordók tetején és szalonokban, sőt még előkelőbb helyeken is olcsó eszközökkel gúnyolja az ú. n. „kulturfölelynt“ —) s mégis rendületlenül megy előre a maga útján. Milyen silány dolog pl. a tihanyi „csiborpatkoló“-ról szellemeskedni: pedig — a pozitív tudományos eredményeket nem is számítva — aránylag rövid idő múlva a világ minden sarkában számos olyan kitünő, a saját nemzete életében súlyt reprezentáló természettudós lesz, aki Magyarországot közvetve, vagy közvetlenül ennek a páratlan intézménynek révén ismerte meg.

Klebelsberg még akkor is méltán számíthatna nemzete hálájára, ha el-
esettségünk sötét korszakában az öntudatos nemzeti erőgyűjtés politikáját csak szóval hirdetné, ha egyetlen érdeme az lenne, hogy *tollával* a magyar társadalmat a kulturális energiák és akciók sorsdöntő jelentőségének tudatára ébreszteni igyekezett. Ha csak álmodozó lenne, ha csak eszményeket melengetne, akkor is sokat *tett*, mert hitt, mert megvalósíthatónak látszó programot adott. A sokat gúnyolt „kulturfölelynt“ programja megláttatja az élni és látni akarókkal az ígért földjét: a tervszerűen berendezett nemzeti életet, a virágzó mezőgazdaságot, a füstölő gyárkéményeket, a megelégedett, műveltebb, többet termelni tudó, a nemzeti célokat igenlő munkást, az öntudatosabb középosztályt, a diadalmas magyar tudományt és művészetet, a város és falu, a vidék és főváros harmoniáját — a kitágult országot, a Kárpátokig felgöngyölt határokat... Olyan álmok ez, melyet *csak álmodni* is érdemes, annál is inkább, mert a nemzetek élettörvénye szerint rendszeresen a hosszan melengetett álmokból lesz egyszer *tartós* valóság. De Klebelsberg az álmok egy részét valósággá varázsolta: a kötet záró cikke, a vallás- és közoktatásügyi tárca 1929/30. előirányzatának általános indokolása tettekre hivatkozik. Ezek ismertebbek, semhogy felsorolni kellene őket. Valóban tragikus lenne, ha ez a kulturpolitika előbb-utóbb nem találná meg a teljes összhangot a nemzet szélesebb rétegeinek felfogásával. Anynyit jelentene ez, hogy életöstönünk elhomályosodott.

(Balatonvilágos.)

—i. —f.

AZ ÜLDÖZÖTT KULTURFÖLELYN.

Az utókor meg fogja jegyezni, hogy Magyarországon, a Múzeum- és Akadémia-alapító Széchenyiek hazájában, akadtak főrendek, akik sokallják a kulturára áldozott pénzt... Az alábbiakban egy részletet közlünk Szily Kálmán műegyefemí tanár felsőházi beszédéből, amely szembeszáll azokkal a gáncsoskodókkal, akik elégedetlenek a honvédelmi kulturpolitika alkotásaival és programjával. Érdekes találkozás, hogy ugyanakkor (jun. 25.) a berlini Reichstag-ban Stresemann német külügyminiszter azt fejtegette, hogy ha Németországot jelenlegi helyzetében hatalommal nem lehet fönn tartani, legalább a német kultúra propagálásával kell fönn tartani az országot, követve Franciaország példáját, azt a békés előnyomulást, amely iskoláival meghódította magának a közeli Keletet.

... A harmadik tárca, amellyel a Felsőház engedelmével kissé részletesebben foglalkozom: a *kultuszminisztérium* tárcája.